

Vantaan kaupungin lausunto Opetushallitukselle luonnoksista lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksista

Lausuntopyyntö OPH-4549-2026 ja OPH-4548-2026

VD/5784/00.04.03/2026

Vantaan kaupunki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksista lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksista.

Vantaan kaupunki pitää kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistuksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Uudistus vahvistaisi joustavampia opintopolkuja, koulutusten työelämälähtöisyyttä, sekä mahdollisuuksia yhdistää opiskelu työhön tai yrittäjyyteen. Samalla on tärkeää varmistaa, että myös kaikkein eniten tukea tarvitseville asiakkaille on tarjolla vaikuttavia ja tavoitteellisia koulutuspolkuja.

Vantaan näkemyksen mukaan opetussuunnitelman perusteiden tulee tukea valtakunnallista yhdenmukaisuutta, mutta samalla mahdollistaa alueelliset ratkaisut ja työmarkkinoiden tarpeiden huomioiminen. Työvoimaviranomaisten rooli koulutusten suunnittelussa ja kehittämisessä on keskeinen.

Lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet

Vantaan kaupunki pitää hyvänä, että lukutaitokoulutus nähdään osana opiskelijan jatkopolkua kohti kotoutumiskoulutusta, aikuisten perusopetusta, työelämää tai muita osaamista ja kotoutumista vahvistavia palveluja. Perusteita tulisi kuitenkin täsmentää nykyisestä, sillä ne eivät näin väljästi muotoiltuina juuri eroa opetussuunnitelmasuosituksista. Kohderyhmien, koulutuspolkujen, laaja-alaisen osaamisen sekä yhteiskunta- ja työelämävalmiuksien kuvausta olisi vahvistettava. Lisäksi toiminnallisten oppimisympäristöjen, yksilöllisen ohjauksen ja arvioinnin merkitystä tulisi korostaa nykyistä enemmän. Olisi myös hyvä huomioida lukutaitokoulutuksen vaihtoehtona aikuisten perusopetuksen lukutaitovaihe, joka saattaisi soveltua tietyille kohderyhmälle paremmin, ja tarjoaisi suoran jatkumon perusopetuksen oppimäärän tai sen osan suorittamiseen.

Lukutaitokoulutuksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ovat monilukutaidon lisäksi oppimisen taidot ja opiskelutaidot, hyvinvointitaidot, ympäristötaidot ja kulttuuriset taidot. Laaja-alaisen osaamisen käsitettä sekä kunkin osa-alueen sisältöä tulisi kuitenkin selventää.

Kotoutumiskoulutuksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ovat lisäksi digitaidot ja vuorovaikutustaidot. Aikuisten perusopetuksessa laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ovat edellisten lisäksi muun muassa työelämätaidot, yrittäjyys, osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Lukutaitokoulutuksen tavoitteisiin ja sisältöihin olisi voinut lisätä myös tiedollisia osuuksia koskien esimerkiksi yhteiskunnan toimintaa ja rakenteita, demokraattista päätöksentekoa, toimeentulon periaatteita, työelämässä toimimista tai

Vantaan kaupungin lausunto Opetushallitukselle luonnoksista lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksista

Lausuntopyyntö OPH-4549-2026 ja OPH-4548-2026

VD/5784/00.04.03/2026

osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Ylipäänsä aikuisille suunnattujen koulutusten laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi olisi hyvä, että koulutuksissa olisi riittävästi yhteneväisyyttä. Laaja-alaisen osaamisen käsitteen tulisi ulottua samanlaisena kaikkiin koulutusmuotoihin.

Toiminnallisten ja vuorovaikutuksellisten työtapojen merkitystä tulisi korostaa nykyistä vahvemmin. Lukutaitokoulutuksessa oppimista tukevat erityisesti tekeminen, pelillisuus, yhdessä työskentely ja autenttiset arjen tilanteet. Lukutaitokoulutuksessa myös yksilöllisen ohjauksen ja tukiopetuksen merkitystä tulisi painottaa nykyistä enemmän. Opiskelijat tarvitsevat paljon henkilökohtaista ohjausta esimerkiksi lukemisen ja kirjoittamisen harjoittelussa, eikä pelkkä opettajaohjoinen opetus riitä tukemaan lukutaidon kehittymistä. Perusteissa tulisi painottaa, että koulutuksen järjestäjän tulee varata riittävät resurssit yksilölliseen ohjaukseen ja tukiopetukseen.

Lukutaitokoulutuksen arvioinnissa tulisi huomioida opiskelijoiden hyvin erilaiset lähtökohdat sekä arvioinnin edellyttämät resurssit. Arviointi on tärkeä osa opiskelijan oppimisprosessia, mutta näin laaja ja monitasoinen arviointi edellyttää opettajalta riittävästi aikaa ja resursseja erityisesti opiskelijan yksilöllisen edistymisen seuraamiseen ja näkyväksi tekemiseen. Opetuksen sisällöt ja arvioinnin kohteet tulisi ilmaista mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla, jotta arviointi kohdistuisi opiskeltuun ja harjoiteltuun sisältöön. Jatkosuunnittelussa tulisi myös huomioida yksittäiset kielitaidon osa-alueet ja opiskelijan kokonaisvaltainen osaaminen keskiarvon sijaan.

Vantaan kaupunki pitää kuitenkin hyvänä, että lukutaitokoulutus nähdään mahdollisuutena kartuttaa valmiuksia, joita tarvitaan kotoutumiskoulutuksessa, aikuisten perusopetuksessa tai työllistymistä ja kotoutumista edistävissä palveluissa. Lukutaitokoulutus olisi siten välivaihe kohti seuraavaa ja haastavampaa opiskelun tai työelämävalmiuksien kartuttamisen tasoa. Perustetekstissä on havaittavissa, että opiskelijoiden lähtökohdat, kotoutumisen haasteet ja haavoittuvuus työmarkkinoilla on otettu hyvin huomioon.

Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset

Vantaan kaupunki pitää muutoksia kokonaisuutena onnistuneina. Erityisen myönteistä on mahdollisuus yhdistää koulutus joustavasti työhön tai yrittäjyyteen. Jatkossa koulutusta voidaan mukauttaa opiskelijan työllistyessä osa- tai kokoaikaisesti tai aloittaessa yritystoiminnan. Näin työllistyminen ei välttämättä keskeytä kotoutumiskoulutusta, vaan koulutus voidaan yhdistää joustavasti työhön tai yrittäjyyteen. Koulutuksen laajuutta, kestoja, opiskeluaikaa ja toteutustapaa

Vantaan kaupungin lausunto Opetushallitukselle luonnoksista lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksista

Lausuntopyyntö OPH-4549-2026 ja OPH-4548-2026

VD/5784/00.04.03/2026

voidaan sovittaa opiskelijan tilanteeseen, ja työ voidaan lukea kokonaan tai osittain työssäoppimisjaksoksi.

Vantaan kaupunki pitää myönteisenä myös sitä, että opetussuunnitelmaluonnoksessa työelämässä tapahtuva kielen oppiminen, oman alan ammattikielen kehittäminen sekä työpaikan vuorovaikutustilanteet on huomioitu aiempaa vahvemmin osana kotoutumiskoulutusta. Luonnos mahdollistaa työelämään kytkeytyvien kieliopintojen, toimialakohtaisten sisältöjen sekä työnantajien kanssa toteutettavien koulutusratkaisujen hyödyntämisen osana kotoutumiskoulutusta eikä rajaa niiden käyttöä. Tämä luo hyvät edellytykset kehittää alueellisiin työmarkkinatarpeisiin vastaavia koulutusmalleja.

Vantaan näkemyksen mukaan opetussuunnitelman perusteissa voitaisiin lisäksi kuvata nykyistä tarkemmin työssä tapahtuvan kielen oppimisen, työpaikalla toteutuvan ohjauksen ja työelämälähtöisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia osana kotoutumiskoulutusta. Tämä tukisi koulutuksen työelämälähtöisyyttä sekä vahvistaisi koulutuksen kytkeytymistä opiskelijan henkilökohtaiseen jatkopolkuun, työllistymiseen ja osaamisen kehittämiseen.

Vantaan kaupunki pitää hyvänä sitä, että opetussuunnitelmaluonnos mahdollistaa aiempaa joustavammat toteutusmallit eikä rajaa koulutuksen järjestämistä tiettyihin toteutustapoihin. Perusteet antavat mahdollisuuden hyödyntää esimerkiksi lähi-, etä-, hybridi- ja iltatoteutuksia, ohjattua itsenäistä opiskelua sekä erilaisia toteutustapojen yhdistelmiä opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Perusteissa voitaisiin kuitenkin kuvata nykyistä konkreettisemmin erilaisia joustavia toteutusratkaisuja ja niiden käyttötarkoituksia. Tämä vahvistaisi perusteiden ohjaavaa vaikutusta, tukisi yhdenmukaisia käytäntöjä eri puolilla maata sekä edistäisi sitä, että perusteissa tavoiteltu joustavuus toteutuu myös käytännössä. Samalla olisi tärkeää säilyttää työvoimaviranomaisille ja koulutuksen järjestäjille mahdollisuus määritellä alueellisiin tarpeisiin parhaiten soveltuvat toteutusratkaisut osana hankintoja ja paikallisia opetussuunnitelmia.

Koulutuksen järjestäjä vastaa paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Kotoutumiskoulutus järjestetään kuitenkin työvoimakoulutuksena, ja työvoimaviranomainen vastaa siitä, että sen toimialueella on tarjolla asiakkaiden kotoutumisen ja työllistymisen tarpeita vastaavaa koulutusta. Työvoimaviranomaisella on ajantasainen kokonaiskuva alueen työmarkkinatilanteesta, työllistävästä toimialoista sekä asiakkaiden ja työnantajien osaamistarpeista.

Vantaan kaupungin lausunto Opetushallitukselle luonnoksista lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi ja kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksista

Lausuntopyyntö OPH-4549-2026 ja OPH-4548-2026

VD/5784/00.04.03/2026

Luonnoksen mukaan yhteistyö alueellisten ja paikallisten kotoutumisen edistämisestä vastaavien toimijoiden kanssa on opetussuunnitelmaa laadittaessa suositeltavaa. Vantaan kaupunki katsoo, että koulutuksen järjestäjän tulisi ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan nykyistä sitovammin huomioon koulutuksesta vastaavan työvoimaviranomaisen näkemykset ja tarpeet. Näin koulutuksessa huomioitaisiin nykyistä vahvemmin alueen elinkeino- ja toimialarakenne, työmarkkinatilanne, koulutustarjonta sekä työllisyyden, kotoutumisen ja elinvoiman tavoitteet.

Vantaan kaupunki pitää tärkeänä, että opetussuunnitelman perusteet jättävät riittävästi mahdollisuuksia alueellisiin painotuksiin. Työvoimaviranomaisten toimintaympäristöt, työmarkkinatilanteet ja asiakaskunnat vaihtelevat merkittävästi, minkä vuoksi paikallisten tarpeiden huomioiminen opetussuunnitelmien toteutuksessa ja koulutushankinnoissa on tärkeää. Yhteinen valmistelu ei poistaisi koulutuksen järjestäjän vastuuta opetussuunnitelman laatimisesta ja toteuttamisesta, mutta varmistaisi koulutuksen vastaavuuden alueen asiakas- ja työmarkkinatarpeisiin. Samalla se tukisi opetussuunnitelmaluonnoksen keskeistä tavoitetta vahvistaa koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja alueellista vaikuttavuutta.

Vantaan kaupunki pitää myönteisenä, että opetussuunnitelmaluonnoksessa korostetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, uraohjauksen ja jatkosuunnitelman merkitystä osana kotoutumiskoulutusta. Opetussuunnitelman perusteissa voitaisiin kuitenkin korostaa nykyistä vahvemmin koulutuksen nivelvaiheita ja opiskelijan siirtymistä seuraavaan vaiheeseen, mikä liittyy vahvasti myös koulutuksen vaikuttavuuteen. Koulutuksen, palveluiden välisen jatkuvuuden ja eri toimijoiden yhteistyön vahvistaminen nivelvaiheissa olisi tärkeää. Tämä tukisi opiskelijan sujuvaa siirtymistä seuraavaan vaiheeseen ja vähentäisi riskiä jäädä odottamaan uutta palvelua kotoutumiskoulutuksen päätyttyä. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena tulisi olla, että työhön, tutkintokoulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai muihin tarkoituksenmukaisiin palveluihin siirtymistä rakennetaan suunnitelmallisesti jo koulutuksen aikana yhteistyössä työvoimaviranomaisen, koulutuksen järjestäjän ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.